

Het Belgische opvangverbod voor M-statushouders: de grenzen van EU-recht en menselijke waardigheid op de proef gesteld

Thomas Willekens¹

Sinds 4 augustus 2025 slapen gezinnen met jonge kinderen die internationale bescherming aanvragen op straat in Brussel.² Dit is niet omwille van een gebrek aan opvangplaatsen, maar het directe gevolg van nieuw federaal beleid. Volgens de minister voor Asiel en Migratie reizen er te veel mensen die internationale bescherming in een andere EU-lidstaat hebben gekregen (hierna 'M-status') door naar België om hier opnieuw een verzoek om internationale bescherming³ in te dienen. Om dit te ontmoedigen voerde de wetgever een wijziging van de Opvangwet door.⁴ Sinds augustus 2025 kan Fedasil, het federaal agentschap voor de opvang van asielzoekers, opvang weigeren aan verzoekers met een M-status.⁵ Het nieuwe artikel 4, §1, 5° Opvangwet voegt een nieuwe opvangweigeringsgrond toe die van toepassing is op deze categorie verzoekers. Voordien kregen zij toegang tot het opvangnetwerk. Daarnaast geeft het nieuwe artikel 50, §5 in de Vreemdelingenwet van 1980 de Dienst Vreemdelingenzaken (hierna 'DVZ') de mogelijkheid om hen te registreren als

volgende verzoekers.⁶ Hierdoor krijgen deze verzoekers geen attest van immatriculatie als tijdelijk verblijfsdocument. Het bewijs van hun verzoek, de bijlage 26quinquies, geldt in dit geval als tijdelijk verblijfsdocument. Dit heeft onder andere als gevolg dat deze verzoekers geen toegang krijgen tot de arbeidsmarkt tijdens hun verzoek om internationale bescherming. Bovendien kan Fedasil ook de toegang tot het opvangnetwerk weigeren aan volgende verzoekers op basis van artikel 4, §1, 3° Opvangwet.

Deze wijzigingen worden voorgesteld als verenigbaar met het EU-pact over Asiel en Migratie (hierna: het Pact). Dit EU-pact bestaat uit negen Verordeningen die in werking treden vanaf juni 2026 en één Richtlijn die de lidstaten moeten omzetten tegen uiterlijk juni 2026. Hoewel deze teksten dus nog niet van kracht zijn, beroept de wetgever zich al op bepalingen in deze teksten. Deze bepalingen zijn evenwel niet in overeenstemming met het huidige wetgevend kader. Tegelijk benadrukt de minister dat gezinnen die in Brussel op straat belanden daar zelf verantwoordelijk voor zijn, omdat zij "gekozen" hebben

1 Thomas Willekens is beleidsmedewerker bij Vluchtelingenwerk Vlaanderen.

2 DE BODE L., 'Omaidullah (5), kind van asielzoekers, slaapt in een tent in de Brusselse Begijnhofkerk. Leren lezen doet hij via YouTube', DeMorgen 28 oktober 2025, <https://www.demorgen.be/nieuws/omaidullah-5-kind-van-asielzoekers-slaapt-in-een-tent-in-de-brusselse-begijnhofkerk-leren-lezen-doet-hij-via-youtube-bf350a01/> (geraadpleegd op 25 november 2025).

3 Hierna 'verzoek'.

4 Wet van 12 januari 2007 betreffende de opvang van asielzoekers en van bepaalde andere categorieën van vreemdelingen BS 7 mei 2007.

5 Artikel 4, §1, 5° Opvangwet 2007.

6 Artikel 50, §5 Vreemdelingenwet 1980: "Het verzoek om internationale bescherming dat een vreemdeling doet nadat een definitieve beslissing over een vorig verzoek in een andere lidstaat is genomen, wordt als een volgend verzoek om internationale bescherming beschouwd en geregistreerd".

het land te verlaten waar zij al bescherming kregen.⁷ Enkel wie instemt met een procedure voor vrijwillige terugkeer naar de lidstaat van bescherming, krijgt toegang tot het recht op opvang. Dakloosheid wordt zo een individuele verantwoordelijkheid van de getroffen gezinnen. Deze gezinnen hebben nochtans het recht om een verzoek in te dienen, en zo de (niet-)effectiviteit van hun internationale bescherming in de andere EU-lidstaat te laten onderzoeken.

Maar is dit beleid daadwerkelijk in overeenstemming met het Pact? In deze bijdrage onderzoek ik de stelling dat het Pact een dergelijke maatregel zou toelaten, ga ik in op de redenen waarom M-statushouders doorreizen en beschrijf ik het ontbreken van een effectief rechtsmiddel tegen deze situatie.

Een wankel juridische basis

De minister stelt dat het Pact België de mogelijkheid geeft om opvang te weigeren aan verzoekers met een M-status.⁸ Dit zou mogelijk zijn omdat het Pact toelaat hen te registreren en te behandelen als volgende verzoeker. Het huidige (en toekomstige) Europese wetgevend kader laten namelijk toe om opvang te weigeren voor volgende verzoekers in uitzonderlijke en individueel gemotiveerde gevallen.⁹ Daarnaast zou het toekomstig wetgevend kader met de herschikte Opvangrichtlijn (EU) 2024/1346 van het Europees Parlement en de Raad van 14 mei 2024 tot vaststelling van normen voor de opvang van verzoekers om internationale bescherming (hierna 'herschikte Opvangrichtlijn') toelaten om verzoekers met een M-status opvang te weigeren, onafhankelijk van hun registratie als volgende verzoeker. Beide veronderstellingen

hebben evenwel een wankel juridische basis. De veronderstelling dat verzoeken van personen met een M-status geregistreerd mogen worden als een 'volgend verzoek' is gebaseerd op een ruime interpretatie van de aankomende Verordening (EU) 2024/1348 van het Europees Parlement en de Raad van 14 mei 2024 tot vaststelling van een gemeenschappelijke procedure voor internationale bescherming in de Unie en tot intrekking van Richtlijn 2013/32/EU (hierna 'Asiel Procedure Verordening'). Deze Verordening breidt de definitie van 'volgend verzoek' uit als volgt: "[een volgend verzoek is] een later verzoek om internationale bescherming dat in een lidstaat wordt gedaan nadat een definitieve beslissing over een vorig verzoek is genomen".¹⁰ Artikel 55,2 van diezelfde Asiel Procedure Verordening bepaalt het volgende: "nadat een eerder verzoek is afgewezen bij een definitieve beslissing, wordt elk nieuw gedaan verzoek van dezelfde verzoeker in ongeacht welke lidstaat als een volgend verzoek beschouwd en behandeld door de verantwoordelijke lidstaat".¹¹ Dit betekent dat als iemand zijn verzoek finaal wordt *afge- wezen* in Duitsland, België deze persoon moet beschouwen als een volgende verzoeker indien die een nieuw, eerste verzoek indient in België. Vervolgens kan Fedasil de opvang beperken op basis van artikel 4, §1, 3° Opvangwet.

De wetgever is er evenwel van overtuigd dat verzoeken van personen met een M-status ook beschouwd mogen worden als een 'volgend verzoek'. Op basis van deze interpretatie, zouden personen met een M-status ook de opvang geweigerd kunnen worden op basis van artikel 4, §1, 3° Opvangwet. In de memorie van toelichting over de toevoeging van artikel 50, §5 in de Vreemdelingenwet van 1980 beargumenteert

7 Integraal verslag, KAMER COMMISSIE BINNENLANDSE ZAKEN VEILIGHEID, MIGRATIE EN BESTUURSZAKEN, 2025-2026, 17 september 2025, CRIV 56 COM 186, 10.

8 Ibidem.

9 Artikel 20 Richtlijn 2013/33/EU van het Europees Parlement en de Raad van 26 juni 2013 tot vaststelling van normen voor de opvang van verzoekers om internationale bescherming (herschikking), Pb. L. 29 juni 2012.

10 Artikel 3, 19 Verordening (EU) 2024/1348 van het Europees Parlement en de Raad van 14 mei 2024 tot vaststelling van een gemeenschappelijke procedure voor internationale bescherming in de Unie en tot intrekking van Richtlijn 2013/32/EU, Pb.L. 22 mei 2025.

11 Artikel 55,2, Ibidem.

de wetgever waarom de registratie als ‘volgend verzoek’ mogelijk zou zijn.¹² Hiervoor verwijst de memorie van toelichting voornamelijk naar het toekomstig EU-recht, dat nog niet van toepassing is. De aankomende Asiel Procedure Verordening treedt namelijk pas in werking *vanaf* juni 2026.¹³ Daarom verwijst de regering ook naar het arrest Khan Yunis in de gevoegde zaken C-123/23 en C-202/23 van het Hof van Justitie van de Europese Unie (hierna ‘HvJ’).¹⁴ Hierin stelt het HvJ dat een eerste verzoek als een volgend verzoek beschouwd kan worden, als de betrokkene al een definitieve *negatieve* beslissing ontving in een andere lidstaat. Het Hof ging echter niet in op de situatie van verzoekers die al een definitieve *positieve* beslissing ontvingen in een andere lidstaat. Bijgevolg is het in de huidige stand van het EU-recht niet duidelijk of het lidstaten toegestaan is om verzoeken van M-statushouders als volgend verzoek te behandelen.

Deze onduidelijkheid blijft ook bestaan onder het toekomstige Europese recht. De Asiel Procedure Verordening bevat nog steeds twee aparte gronden om een verzoek niet-ontvankelijk te verklaren: één voor een volgend verzoek, en één voor een verzoek van iemand met een M-status.¹⁵ Omdat deze procedures een verschillend doel hebben en er ook andere rechten aan verbonden zijn, kunnen ze niet zomaar op één lijn worden gesteld. In het geval van een volgend verzoek mogen de lidstaten bijvoorbeeld het persoonlijk onderhoud niet organiseren¹⁶, de behandeling ten gronde versnellen¹⁷, en de verzoeker laten betaling voor vertalingskosten

van documenten.¹⁸ Het ontvankelijkheidsonderzoek bij een volgende verzoeker focust op een onderzoek naar de nieuwe elementen die de kans op een positieve beslissing aanzienlijk verhogen.¹⁹ Het ontvankelijkheidsonderzoek bij een verzoeker met een M-status draait dan weer rond de effectiviteit van de bescherming in de andere EU-lidstaat. Dit beschermingsmechanisme werd doorheen de jaren door het HvJ uitgebouwd om te vermijden dat internationaal beschermden tussen schip en wal vallen als ze in een situatie van verregaande materiële deprivatie terecht komen in het land van bescherming.²⁰ Hun rechten en procedurele mogelijkheden beperken in de lidstaat waar zij de effectiviteit van deze bescherming laten onderzoeken, zou het nut van dit beschermingsmechanisme volledig uithollen. Met andere woorden: een verzoek van iemand met een M-status behandelen als een volgend verzoek lijkt in strijd te zijn met het beschermingsmechanisme voorzien door het HvJ. Dit zal ongetwijfeld voorwerp uitmaken van een prejudiciële vraag aan het HvJ naarmate meer en meer lidstaten hiermee beginnen te experimenteren.

De nieuwe opvangweigeringsgrond voor verzoekers met een M-status, onafhankelijk van hun registratie als volgende verzoeker, heeft dan weer geen enkele juridische basis in de huidige Opvangrichtlijn 2013/32/EU noch in de toekomstige herschikte Opvangrichtlijn 2024/1346. Beide Richtlijnen bevatten in respectievelijk artikel 20 en artikel 23 een exhaustieve lijst van opvangweigeringsgronden. De nieuwe opvangweigeringsgrond in artikel 4, §1, 5° Opvangwet

12 Wetsontwerp tot wijziging van de wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen wat betreft de behandeling van een volgend verzoek om internationale bescherming, KAMER, 2024-2025, 4 juni 2025, nr. 912/0021.

13 Artikel 79 Verordening (EU) 2024/1348 van het Europees Parlement en de Raad van 14 mei 2024 tot vaststelling van een gemeenschappelijke procedure voor internationale bescherming in de Unie en tot intrekking van Richtlijn 2013/32/EU, Pb.L. 22 mei 2025.

14 HvJ 19 december 2024, C-123/23 en C-202/23, ECLI:EU:C:2024:1042, ‘Khan Yunis’.

15 Artikel 38,1,c en artikel 38,1,2 Verordening (EU) 2024/1348 van het Europees Parlement en de Raad van 14 mei 2024 tot vaststelling van een gemeenschappelijke procedure voor internationale bescherming in de Unie en tot intrekking van Richtlijn 2013/32/EU, Pb.L. 22 mei 2025.

16 Artikel 13,11,d Verordening (EU) 2024/1348

17 Artikel 42,3,c 2 Verordening (EU) 2024/1348

18 Artikel 34,4 Verordening (EU) 2024/1348

19 Artikel 55,3,a Verordening (EU) 2024/1348

20 HvJ 19 maart 2019 C297/17, C318/17, C319/17 en C438/17, ECLI:EU:C:2019:219, ‘Ibrahim’, 86-89 en HvJ 16 juli 2020 C517/17, ECLI:EU:C:2020:579, ‘Addis’.

staat niet in deze exhaustieve lijst. De voornaamste uitsluitingsgrond voor opvang blijft de indiening van een volgend verzoek.²¹ Daarom is het van wezenlijk belang om duidelijkheid te verkrijgen over de manier waarop lidstaten verzoeken van verzoekers met een M-status mogen registreren. Indien het Europees Migratiepact lidstaten daadwerkelijk de mogelijkheid geeft om deze verzoeken te registreren als ‘volgend verzoek’, kunnen zij vervolgens op individuele basis opvang weigeren.

Ondanks deze juridische twijfel, is de wet aangenomen en past Fedasil deze toe. Niettemin verplicht het EU-recht de lidstaten om voor alle verzoekers van internationale bescherming een levensstandaard te garanderen die in overeenstemming is met de mensenrechtennormen.²² Bovendien heeft het Grondwettelijk Hof in meerdere baanbrekende arresten geoordeeld dat kinderen en hun ouders nooit aan dakloosheid mogen worden blootgesteld, ongeacht hun verblijfsstatus.²³ Volgens deze rechtsprincipes kan Fedasil niet zonder meer de opvang weigeren aan gezinnen met kinderen.

De realiteit achter de “keuze”

De minister stelt herhaaldelijk dat gezinnen zelf “kiezen” voor dakloosheid door de lidstaat van bescherming te verlaten.²⁴ Deze lidstaat van bescherming zou voldoende veilig zijn, waardoor deze mensen geen gegronde reden hebben om door te reizen naar België. In werkelijkheid zijn de meeste verzoekers met een M-status

die in België aankomen erkend in Griekenland.

De situatie van internationaal beschermden in Griekenland is uitvoerig gedocumenteerd. Jaar na jaar tonen rapporten van RSA en PRO ASYL hetzelfde beeld: erkende vluchtelingen ondervinden structurele juridische en praktische obstakels bij toegang tot documenten, huisvesting en sociale rechten. Het jongste rapport concludeert opnieuw dat velen in extreme armoede en dakloosheid terecht komen – een flagrante schending van basisrechten en menselijke waardigheid.²⁵ Alleen al in 2024 kregen 1.323 mensen met een Griekse beschermingsstatus opnieuw bescherming in België, omdat zij konden aantonen dat hun status in Griekenland in de praktijk niet effectief was. Rechtspraak van de Raad voor Vreemdelingenbetwistingen bevestigt dit beeld, statushouders uit Griekenland kunnen op basis van individuele elementen aantonen dat hun bescherming niet langer effectief is.²⁶ Dat deze gezinnen elders in Europa veiligheid en stabiliteit zoeken, is dan ook niet verwonderlijk. Hen verantwoordelijk houden voor hun dakloosheid in Brussel is het negeren van het falen van een andere lidstaat om zijn verplichtingen na te komen.

Nog steeds geen effectief rechtsmiddel

In augustus 2025 weigerde Fedasil op basis van dit nieuwe beleid 143 personen opvang, waaronder zo’n 10 tot 15 gezinnen.²⁷ Enkelen onder hen dienden een eenzijdig verzoekschrift in bij de Brusselse Franstalige arbeidsrechtbank. Die schorste de weigeringsbeslissingen, omdat

21 Artikel 23,2,c Richtlijn (EU) 2024/1346 van het Europees Parlement en de Raad van 14 mei 2024 tot vaststelling van normen voor de opvang van verzoekers om internationale bescherming, Pb.L. 22 mei 2025.

22 Artikel 20, 5 Richtlijn 2013/33/EU van het Europees Parlement en de Raad van 26 juni 2013 tot vaststelling van normen voor de opvang van verzoekers om internationale bescherming (herschikking), Pb.L. 180 29 juni 2013.

23 GwH 22 juli 2003, 106/2003, 2548 en 2549, overw. B.7.5.

24 DE BACKERE J., ‘Minister van Asiel en Migratie Anneleen Van Bossuyt: ‘Als je door je emoties laat leiden, schiet het beleid alle kanten uit’, DeMorgen 5 september 2025, <https://www.demorgen.be/politiek/minister-van-asiel-en-migratie-anneleen-van-bossuyt-als-je-je-door-je-emoties-laat-leiden-schiet-het-beleid-alle-kanten-uit-babe216f/>, (geraadpleegd op 26 november 2025) en Integraal verslag, KAMER COMMISSIE BINNENLANDSE ZAKEN VEILIGHEID, MIGRATIE EN BESTUURSZAKEN, 2025-2026, 17 september 2025, CRIV 56 COM 186, 15.

25 RSA en Stiftung Pro Asyl, *Recognised Refugees 2025*, Maart 2025, <https://rsaagean.org/en/recognised-refugees-in-greece-2025/>.

26 Raad voor Vreemdelingenbetwistingen, *Statushouders in Bulgarije en Griekenland*, 5 maart 2024, <https://www.rw-ccbe.nl/actual/statushouders-bulgarije-en-griekenland>.

27 Vluchtelingenwerk Vlaanderen begeleidt tien gezinnen die zich in deze situatie bevinden.

Fedasil geen rekening had gehouden met de specifieke kwetsbaarheid van de gezinnen.²⁸ Bijgevolg schendt Fedasil artikel 4, §3 Opvangwet. De rechtbank bevestigde dat opvang moet worden geboden tijdens de ontvankelijkheidsfase van een verzoek. Opvallend genoeg werd het nieuwe artikel 4, §1, 5° Opvangwet daarbij niet eens in overweging genomen. De rechtbank verplichtte Fedasil tot het verlenen van opvang, op straffe van een dwangsom. Toch weigerde Fedasil ook na deze beschikkingen in te grijpen. In officiële communicatie erkende zij ontvangst van de beschikkingen, maar stelde zij gebonden te zijn aan ministeriële instructies die uitvoering niet toelaten. Enkel wie een procedure voor vrijwillige terugkeer naar het land van bescherming start, kreeg opvang aangeboden. Dit betekende dat verzoekers, zelfs na het baanbrekende arrest *Camara t. België* van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens, nog steeds geen effectief rechtsmiddel hebben.²⁹ Nochtans veroordeelde het EHRM België voor een schending van het recht op een effectief beroep, en maande het Comité van Ministers van de Raad van Europa België aan om deze situatie zo snel mogelijk te remediëren.³⁰ Sinds half november 2025 krijgen gezinnen met kinderen die een beschikking hebben van de arbeidsrechtbank een uitnodiging voor een opvangplaats in het Dublin centrum te Zaventem. Hoewel dit een stap voorwaarts is, blijft het zorgwekkend dat de uitvoerende macht rechterlijke beslissingen eerst meerdere weken negeert ondanks ongeziene statements van de rechterlijke macht.³¹ Bovendien blijft de situatie voor alleenstaande mannen met een beschikking van de arbeidsrechtbank ongewijzigd. Zij krijgen nog steeds geen toegang tot het opvangnetwerk,

hoewel de arbeidsrechtbank Fedasil ertoe verplicht dit te doen.

Een Europese race to the bottom

Deze bestraffende aanpak tegenover verzoekers om internationale bescherming staat niet op zichzelf. Over heel de Europese Unie lijkt er wel een politieke consensus te zijn dat een bestraffende aanpak werkt. Hierdoor worden basisrechten uitgehold, en verlagen beschermingsstandaarden over heel de EU. Nochtans is solidariteit de enige weg voorwaarts als de EU een eerlijk en duurzaam Gemeenschappelijk Europees Asiel Stelsel wil uitwerken. Enkel als elke EU-lidstaat zijn deel doet, en hierbij de relevante minimumstandaarden respecteert kan deze race to the bottom doorbroken worden. November 2025 staat volledig in het teken van het eerste 'High Level Solidarity Forum'. Tijdens dit politiek overleg, moeten de EU-lidstaten overeenkomen hoeveel solidariteit ze willen geven aan de EU-lidstaten 'onder migratiedruk'. Volgens het Europees jaarverslag over asiel en migratie staan Cyprus, Griekenland, Italië en Spanje onder migratiedruk.³² Daarnaast is er een grote groep andere landen, waaronder België, die onder 'een risico van migratiedruk staan'.³³ Hoewel de situatie van deze landen aandacht verdient volgens dit jaarverslag, zijn het de landen 'onder migratiedruk' die daadwerkelijk solidariteit nodig hebben. Het hoeft niet te verwonderen dat Griekenland tot deze groep behoort, aangezien het land al meerdere opeenvolgende jaren bij de koplopers is qua aantal verzoeken om internationale bescherming per capita. De enige manier om de situatie van internationaal beschermden in Griekenland te verbeteren, is door solidariteit te tonen tegenover

28 Fr. Arbrb. Brussel, 9 oktober 2025, 25/199/C.

29 EHRM 18 juli 2023, 49255/22, 'Camara/België'.

30 Comité van Ministers van de Raad van Europa, 'Toezicht op de uitvoering van arresten van het Europees Hof', 17 september 2025, CM/Del/Dec(2025)1537/H46-6, <https://search.coe.int/cm/fre?i=0912594880282efa>.

31 VAN CHAZE, S., 'Rechterlijke macht bezorgd over uitspraken minister Van Bossuyt (N-VA): "Ondermijnt fundamenteën van rechtsstaat en scheiding der machten"', VRT NWS 1 oktober 2025, <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2025/10/01/hoogste-rechtbanken-van-ons-land-bezorgd-over-recente-uitspraken/> (geraadpleegd op 28 november 2025).

32 Europese Commissie, 'MEDEDELING VAN DE COMMISSIE AAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD - Het Europees jaarverslag over asiel en migratie (2025)', 11 november 2025 COM(2025) 795 final, p. 22.

33 Ibidem, p. 23.

Griekenland. Een bestraffende aanpak tegenover de internationaal beschermden die Griekenland verlaten, verandert niets aan de oorzaak van deze secundaire migratie. Helaas zet de regering dit beleid door, en zal zij “ernaar streven om een zo beperkt mogelijke bijdrage te moeten leveren. [Ze kiest] ervoor om financiële bijdragen te betalen in plaats van nog meer asielzoekers op te nemen, want het is duidelijk dat het Belgische opvangsysteem nog steeds overvol zit”.³⁴

Dit Belgische beleid staat niet op zichzelf. Het is een volgende stap in een bredere Europese race to the bottom van asielstandaarden. In plaats van de oorzaken van secundaire migratie aan te pakken – in het bijzonder het falen van Griekenland om fatsoenlijke opvang en rechten te garanderen voor erkende vluchtelingen – verlaagt België zijn eigen normen. Het resultaat is voorspelbaar: vluchtelingen belanden in armoede, het EU-recht verliest aan kracht, en politieke problemen rond migratie blijven onopgelost. Solidariteit tussen lidstaten lijkt steeds utopischer wanneer regeringen elkaar de loef afsteken door rechten af te bouwen in plaats van te versterken.

34 Integraal verslag, KAMER COMMISSIE BINNENLANDSE ZAKEN VEILIGHEID, MIGRATIE EN BESTUURSZAKEN, 2025-2026, 12 november 2025, CRIV 56 COM 237, 7.